2. Рущенко І. П. Соціологія злочинності. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2001. 370 с.

Одержано 03.03.2018

Охарактеризовано социальную психологию, социологию преступлений, девиантологию в системе развития научных знаний в разрезе процессов исторического развития общества – от времен античности до нашего времени. Проанализировано закономерности поведения и деятельности людей, их жизненный опыт в малых и больших группах, социализацию личности и развитие социальных установок.

Ключевые слова: социальная психология, психология преступности, девиантология, общество, общественное сознание, общественные интересы.

УДК 159.947.5

Анна Валеріївна КОЛЧИГІНА,
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри практичної психології
Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків);
ORCID: http://orcid.org/0000-0003-3747-5977;

Ольга Олександрівна ЗАЙЦЕВА,
асистент кафедри практичної психології
Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків)

СТИЛЬ САМОРЕГУЛЯЦІЇ В ЮНАКІВ І ДІВЧАТ З РІЗНОЮ МОТИВАЦІЙНОЮ ОРІЄНТАЦІЄЮ

Емпірично досліджено особливості різниці стилю саморегуляції в юнаків і дівчат. Виявлено особливості мотиваційної орієнтації студентів в процесі навчання. Зроблено висновки щодо виявлення стилю саморегуляції юнаків і дівчат з різною мотиваційною орієнтацією.

Ключові слова: академічна саморегуляція, стиль саморегуляції, зовнішня мотиваційна орієнтація, внутрішня мотиваційна орієнтація.

Нові інформаційні технології, засоби масової комунікації багатократно підсилили можливості впливу на свідомість і підсвідомість як окремої людини, так і на великі групи людей

© Колчигіна А. В.,
Зайцева О. О., 2018

та населення країни загалом. Між процесом навчання та розвитком існує складний динамічний взаємозв'язок, що змінюється з віком. Особливості академічної саморегуляції студентів вищого навчального закладу можуть бути враховані в процесі інноваційного навчання. Так, в попередньому дослідженні, виявивши роль та функції копінг-поведінки студентів у протистоянні негативним переживанням, що можуть супроводжувати процес навчальної діяльності, та підтримці позитивних переживань, дійшли до висновку, що перспективами подальших досліджень ми вбачаємо у виявленні особливостей саморегуляції психічних станів студентів у різних ситуаціях навчальної діяльності при впровадженні інноваційних освітніх технологій та сучасних психологічних технологій у вищому навчальному закладі [1, с. 155].

Проаналізувавши літературу можна відзначити, що розробкою проблеми саморегуляції поведінки особистості займалося багато вчених. О. А. Конопкін, Г. С. Нікіфоров, А. К. Осніцький, І. А. Трофімова вивчали окремі прояви саморегуляції в різних видах діяльності. Проблему саморегуляції в дослідженнях рефлексії досліджували І. Д. Бех, В. В. Давидов, А. З. Зак, Б. В. Зейгарник, К. Н. Поливанова. Феномен «саморегуляція» став предметом уваги ще багатьох дослідників Л. С. Виготський, А. І. Висоцький, В. А. Іванніков, В. К. Калін, В. К. Котирло, К. Левін, С. Л. Рубінштейн, В. І. Селіванов, М. В.Савчин, В. О. Татенко, В. А. Ядов, П. М. Якобсон. Мотивацію вивчали Р. Стернберг, А. Бандура, Дж. Аткінсон, М. Селігман, И. А. Васильев, Т. О. Гордєєва, С. С. Занюк, М. Ш. Магомед-Емінов, Д. Макклелланд, Г. Мюррей, Х. Хекхаузен, А. В. Колчигіна, О. О. Зайцева [2; 3].

Для проведення емпіричного дослідження використовувались наступні методики: опитувальник «Академічна саморегуляція» Р. М. Райана, Д. Р. Коннелла в адаптації М. В. Яцюка [4, с. 45]; опитувальник «Стиль саморегуляції поведінки» [5, с. 45]; опитувальник внутрішньої – зовнішньої мотиваційної орієнтації Т. Амабіле в адаптації Т. О. Гордєєвої та Є. Н. Осіна [6, с. 25].

Дослідження проводилося на базі Української інженерно-педагогічної академії. В дослідженні брали участь 80 студентів денної форми навчання першого та другого курсів віком від 17 до 23 років, з них 37 юнаків (46 %) та 43 дівчини (54 %). У ході

роботи були використані наступні методи математичної статистики: t-критерій Стьюдента, критерій кутового перетворення (φ) Фішера, кластерний аналіз (k-means clustering). Математична обробка даних здійснювалася за допомогою пакета математико-статистичної програми Statistica 7.0.

Таким чином, в результаті проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки. Поведінка студентами регулюється за власним вибором не залежно від статі, тобто студенти в начальній діяльності більш спрямовані на власну думку, ніж на нагороди та покаранням, на правила та вимогами, на власний інтерес до діяльності.

Незалежно від статі в більшій мірі проявляються сформованість критеріїв успішності навчальної діяльності у студентів, гнучкість їх змін, розвиненість процесів самоконтролю та оцінки результатів своєї навчальної діяльності, їх стійкість в умовах низької і високої навчальної мотивації. Значно вищі індивідуальні можливості самостійно висувати навчальні цілі та програми навчальних дій, самостійно їх здійснювати і приймати за них відповідальність, формувати індивідуальні критерії успішності їх виконання.

Зазначимо, що для юнаків більш характерна індивідуальна сформованість навичок, що дозволяє конкретизувати навчальну мету, ніж для дівчат. Тобто хлопці більш схильні моделювати свої дії в процесі навчання, вони більш діють згідно сформованим значущим умовами навчання, швидко орієнтуються в мінливій ситуації та вибирають відповідно до умов програму виконавських навчальних дій або тактику поведінки з викладачем, ніж дівчата.

При цьому студенти незалежно від статі віддають перевагу новим, цікавим і важким задачам та працюють заради зовнішніх нагород і громадського визнання. В 61,2 % вибірки діагностовано спрямованість на зовнішні нагороди та громадські визнання, серед досліджуваних даної групи 21 юнак (42,9 %) та 28 дівчат (57,1 %). В 38,8 % вибірки діагностовано спрямованість на нові, цікаві та важкі завдання, орієнтуючись на свій внутрішній потенціал, серед досліджуваних даної групи 16 юнаків (51,6 %) та 15 дівчат (48,4 %).

Студенти, що розраховують на свій внутрішній потенціал, швидше орієнтуються в мінливій ситуації і роблять вибір відповідно до умов програми виконавських навчальних дій або тактику поведінки з викладачем, більш проявляють стійкість цих процесів в умовах різного рівня психічної напруги. Таким студентам характерні індивідуальні можливості самостійно висувати навчальні цілі і програми навчальних дій, самостійно їх здійснювати і приймати за них відповідальність, формувати індивідуальні критерії успішності їх виконання, ніж у студентам, що спрямовані на нагороди та визнання.

Список бібліографічних посилань

1. Кузнєцов М. А., Колчигіна А. В. Подолання хвилювання на іспиті: копінг-поведінка студентів під час перевірки знань. Харків : Діса Плюс, 2017. 206 с.

2. Зайцева О. О. Особливості академічної мотивації у студентів з різним рівнем метакогнітивної включеності в діяльність. *Психологія і особистість*. 2018. № 1 (13). С. 75–84.

3. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. СПб. : Питер ; М. : Смысл, 2003. 860 с.

4. Яцюк М. В. Адаптація опитувальника академічної саморегуляції Р. М. Райана і Д. Р. Коннелла (Casual dimensionscale IISQR-A). *Практична психологія та соціальна робота*. 2008. № 4. С. 45–47.

5. Моросанова В. И. Индивидуальный стиль саморегуляции: феномен, структура и функции в произвольной активности человека. М. : Наука, 2001. 192 с.

6. Гордеева Т. О., Осин Е. Н. Позитивное мышление как фактор учебных достижений. *Вопросы психологии*. 2010. № 1. С. 24–33.

Одержано 11.03.2018

Эмпирически исследованы особенности разницы стиля саморегуляции у юношей и девушек. Выявлены особенности мотивационной ориентации студентов в процессе обучения. Сделаны выводы по выявлению стиля саморегуляции юношей и девушек с разной мотивационной ориентацией.

Ключевые слова: академическая саморегуляция, стиль саморегуляции, внешняя мотивационная ориентация, внутренняя мотивационная ориентация.